Jøden i tornebusken

Der var engang en rig mand. Han havde en karl, som tjente ham trofast og ærligt, hver morgen var han først på benene og han holdt altid længst ud om aftenen. Når der var et vanskeligt arbejde, og ingen anden ville til det, tog han altid først fat. Han klagede aldrig over noget, men var altid tilfreds og i godt humør. Da et år var gået, gav hans husbond ham ingen løn. "Det er det klogeste," tænkte han, "så sparer jeg det, og så går fyren ikke sin vej, men bliver pænt i sin tjeneste." Karlen sagde ikke noget og gjorde sit arbejde som det første år. Da det andet år var gået, fik han heller ingen løn, men han fandt sig i det og blev. Da det tredie år var gået, betænkte husbonden sig lidt, stak hånden i lommen, men tog ikke noget op. Så sagde karlen: "Nu har jeg tjent jer tro i tre år. Jeg vil gerne have den løn, der tilkommer mig. Jeg har lyst til at se mig om i verden." - "Ja, du har været en flink karl," sagde den gerrige mand, "derfor skal du også blive lønnet godt." Han stak hånden i lommen, gav karlen tre skilling, en for en, og sagde: "Der har du tre skilling. Så god en løn havde du ikke fået ret mange steder." Den skikkelige karl havde ingen forstand på penge, puttede dem i lommen og tænkte: "Nu har jeg alt, hvad jeg behøver. Nu vil jeg såmænd ikke mere plage mig med sådan strengt arbejde."

Han drog så af sted, op og ned ad bakke, og sang og sprang af hjertenslyst. En dag, da han kom forbi et krat, kom en lille mand ud af det og råbte: "Hvor skal du hen, bror lystig? Du er nok ikke videre tynget af livets sorger." - "Hvorfor skulle jeg være bedrøvet," sagde karlen, "jeg har tre års løn i lommen." - "Hvor meget er det?" spurgte den lille mand. "Det er såmænd hele tre skilling." - "Hør engang," sagde dværgen, "jeg er en stakkels fattig mand, og kan ikke mere bestille noget. Giv mig de tre skilling. Du er ung, du kan let fortjene dit brød." Karlen havde et godt hjerte, og fik ondt af manden. "Der har du dem i Guds navn," sagde han og rakte manden de tre skilling, "jeg klarer mig vel nok endda." - "Du har et godt hjerte," sagde den lille mand, "du skal få tre af dine ønsker opfyldt, et for hver skilling." - "Du kan nok mere end dit fadervor," sagde karlen. "Men lad gå. Så ønsker jeg mig for det første en fuglebøsse, som rammer alt, hvad jeg sigter på, for det andet en violin, der er sådan, at alle må danse, når jeg spiller på den, og for det tredie, at ingen må kunne sige nej til, hvad jeg beder om." - "Du skal få det altsammen," sagde den lille mand. Han stak hånden ind i busken, og der lå allerede fuglebøssen og violinen parat. Han gav karlen dem og sagde: "Intet menneske skal kunne sige nej til dig, hvad du end beder om."

"Hvad kan jeg forlange mere," tænkte karlen og drog glad videre. Lidt efter mødte han en jøde med et langt skæg, han stod og lyttede til en fugl, som sad højt oppe i et træ og sang. "Det er dog et guds under," råbte han, "hvordan kan sådan et lille dyr have så stor en stemme. Bare det var min fugl. Gid jeg kunne komme til at strø salt på halen af den." - "Er der ikke andet i vejen," sagde karlen, "den skal vi snart få ned." Han lagde bøssen til kinden og ramte fuglen, som faldt ned i tjørnehækken. "Gå så ind og hent fuglen, din lurendrejer," sagde han. "Siden I engang har skudt den, vil jeg tage den," sagde jøden, lagde sig ned på jorden og begyndte at kravle ind i busken. Da han var kommet midt ind i tornene, tog karlen i et anfald af kådhed sin violin og gav sig til at spille. Straks begyndte jøden at lette på benene og springe og hoppe, og jo mere karlen gned, jo lystigere gik dansen. Men tornene flåede hans lurvede frakke, rev i hans gedebukkeskæg og stak og prikkede ham over hele kroppen. "Hold op," råbte han, "hold op med at spille. Jeg har slet ikke lyst til at danse." Men karlen brød sig ikke om, hvad han sagde. Du har flået så mange folk, nu kan tornene gøre det samme ved dig," tænkte han og spillede videre, så jøden sprang højt i vejret, og pjalterne af hans frakke blev hængende på tornene. "Av, av," råbte han, "jeg vil give dig alt, hvad du forlanger, når du vil holde op med at spille, selv om du vil have en hel pose fuld af guld." - "Når du er så flot, skal jeg nok holde op," sagde karlen, "men det må man lade dig, du kan ordentlig få benene med dig." Derpå tog han pengene og gik sin vej.

Jøden blev stående og så efter ham, og da karlen var så langt borte, at man ikke kunne se ham, råbte han af alle livsens kræfter: "Du elendige spillemand, du rørfidler, vent du bare, til jeg får fat på dig. Jeg skal jage dig af sted, så skosålerne skal falde af fødderne på dig. Put en tiøre i munden, for at du kan være fem skilling værd." Han blev ved at bruge mund, så længe han kunne finde på nye skældsord. Da han havde skaffet sig luft på denne måde, og var blevet noget

roligere, løb han ind i byen og gik hen til dommeren. "Se engang, hr. dommer," sagde han, "se, hvordan en slyngel har udplyndret og mishandlet mig midt på den åbne landevej. Det måtte kunne røre en sten. Se, hvor mine klæder er pjaltede, og hvor jeg er revet og kradset. Min stakkels smule penge er væk, alle mine dukater, den ene blankere end den anden. Se for guds skyld at få fat i den skurk, og lad ham sætte i fængsel." - "Er det en soldat, som har hugget løs på dig med din sabel?" spurgte dommeren. "Nej, gud bevares," svarede jøden, "skarpe våben havde han ikke, men han havde en bøsse på bagen og en violin om halsen. Den fyr er nem nok at kende." Dommeren sendte sine folk af sted, og de fandt den skikkelige karl, som ganske langsomt var draget videre og guldpengene havde han jo også. Da han blev stillet for domstolen sagde han: "Jeg har ikke rørt jøden eller taget hans penge. Han har af egen fri vilje tilbudt mig dem for at holde op med at spille, for han kunne ikke lide min musik." - "Gud fri og bevare os," råbte jøden, " han lyver da lige så stærkt som en hest kan rende." Dommeren troede ham heller ikke og sagde: "Det er en dårlig undskyldning. Sådan bærer ingen jøde sig ad." Han dømte, at karlen skulle hænges, fordi han havde begået rov på åben gade. Da han blev ført ud til galgen råbte jøden efter ham: "Nu får du din velfortjente løn, din landstryger, din hundemusikant." Karlen gik ganske roligt op ad stigen med bøddelen. På det sidste trin vendte han sig om og sagde til dommeren: "Vil I opfylde mig en bøn, inden jeg dør." - "Ja, når du ikke beder om dit liv," sagde dommeren. "Det gør jeg ikke. Jeg beder kun om for sidste gang at få lov til at spille på min violin." Jøden udstødte et rædselsskrig: "Giv ham for guds skyld ikke lov til det." - "Hvorfor skulle jeg ikke unde ham den fornøjelse," sagde dommeren, "jeg har sagt ja, og derved bliver det." Han kunne jo heller slet ikke sige nej til det, på grund af den evne, karlen havde fået. "Ak ve mig," råbte jøden, "bind mig fast." Karlen tog nu sin violin, lagde den til rette, og da han havde gjort det første strøg begyndte de alle at trippe og hoppe, både dommeren, skriveren og retsbetjenten. Tovet faldt ud af hånden på ham, der ville binde jøden. Ved det andet strøg løftede de allesammen benene, bøddelen slap karlen og belavede sig på at danse, og ved det tredie strøg sprang de allesammen i vejret og begyndte at danse, jøden og dommeren forrest, og de sprang bedst. Alle de, der af nysgerrighed var kommet hen på torvet, unge og gamle, tykke og tynde, måtte danse med, ja selv hundene satte sig på bagbenene og begyndte at hoppe rundt. Jo længere han spillede, jo højere sprang de, og tit stødte de hovederne mod hinanden og skreg ynkeligt. Til sidst råbte dommeren åndeløs: "Jeg skænker dig dit liv, når du kun vil holde op med at spille." Karlen lod sig overtale, hængte violinen om halsen og gik ned ad stigen. Han gik lige hen til jøden, som lå på jorden og snappede efter vejret. "Vil du nu tilstå, hvor du har pengene fra, din skurk, ellers tager jeg min violin og begynder at spille igen." - "Jeg har stjålet dem, jeg har stjålet dem," råbte han, "men du har ærligt fortjent dem." Dommeren lod så jøden føre til galgen og klynge op som en tyv.

* * *